

PLAV!

PŘEKLADATELÉ LITERÁTI AUTOŘI VYKLADAČI

PÁTEK 7.11. 2003

č. 12

Halub Já viděl nějakého staršího Batmana (hraný film s dabingem) a taky tam byla spousta batvěcí, z nichž si kromě těch obligátních klasik nejjasněji vybavuju „oslňující batkoule“.

Jelena Máma rediguje anglicko-český slovník, kterýžto byl vytvořen obšlehnutím slovníku jiného. Podoba pochopitelně nemůže být jasně patrná, takže muselo dojít k úpravě některých hesel. Nejlépe zkrácením – problém je ovšem ve způsobu toho krácení. Milí „autoři“ totiž jednoduše uřízli části hesel bez ohledu na smysl výsledného sdělení. V praxi to vypadá například tak, že jeden z významů „ask after“ je ptát se na zdraví . . . že bylo v originále v závorce (health) už nikomu nevadí . . .

Ultramarine Prodloužená verze Pána Prstenů na DVD: originál: Will keep an eye on Frodo?

překlad: Hodíte mi po Frodovi očkem? (on mu ještě navíc vyká)

Gror V Pánovi Prstenů je ten překlad (vykání) takhle schválně, ostatně překladatelka o tom myslím kdysi kdesi mluvila. Mnohem horší je na DVD ovšem moment, kdy Sam říká v originálu:

„These are the Mr. Bilbo’s Trolls!“

Překlad: „To jsem já!“

Earl 12 Angry Men: „Mister Foreman“ – Pane Foreman :-)))

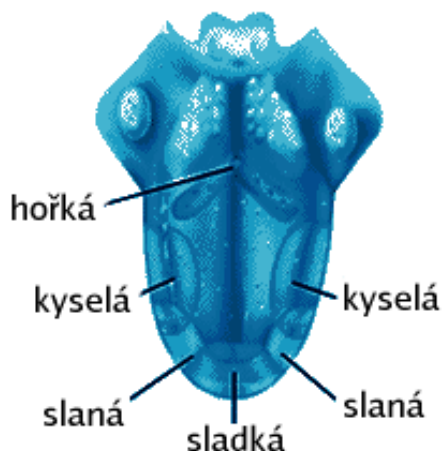
Pity Nejvíc mě v Pátém elefantovi (Terry Pratchett) rozsekal: „Malý, u nás neznámý, medvídek.“ V originále „Little incontinent bear“ . . .

Earl Včera přines do hospody kámoš nějaké šestijazyčné slovník vulgarismů (to je název, jméno toho, kdo to připravil, si bohužel nepamatuju). Je tam angličtina, němčina, francouzština, španělština a slovenština (!). Tlemili sme celý večer. Např. „You mother-fucker!“ přeloženo jako „Zkurvený pojebanče!“ , nebo „You are as dumb as you look!“ v češtině podle autora znamená „Čím větší, tím blbější“. Fráze typu „Honit davida“, „Niméné, jsi prdel!“ (ze španělské sekce) mě úplně dostávaly . . . :-)))

Haaala No . . . o víkendu jsem se zase po dlouhý době dostal k televizi a poprvé viděl dabovanou film Sedm . . . malej hártkör byl, jak Freeman líčí násilnosti ve městě a mimo jiné uvede Helter Skelter, čili vraždu Sharon Tate, a dabér zahlásí. „ . . . a nebo Heltr Skeltr.“ Český diváku, buď tvor zvědavý . . . protože překladatelé nejsou.

Blondynka Originál: „This is Eva, this is Jody, I am Erik and you are cute“ Překlad: „To je Eva, to je Jody, já jsem Erik, a co ty?“

PROČ, ptám se.

Rozšířené vydání PLAV!u naleznete na adrese www.splav.cz.

Úvod

(Jazyk a jazyk - o vztahu jazyků k tělu)

Moje slovo touží poznat

sladkost tvého jazyka

Slovo bylo učiněno tělem

Tělo zavírá se nad předkladatelem

Každé slovo do živého masa

živým masem proniká

Jazyk je svalový orgán krytý sliznicí v dutině ústní, slouží příjmu potravy, je to orgán chuti i řeči. Je to nejpohyblivější sval lidského těla. Lat. lingua, řec. glossa.

Pod heslem „každý den se nauč aspoň jedno užitečné slovo“ dnes nabízíme: le langueyeur, francouzsky ohledač jazyka vepřů uhrovitých.

Romská hádanka: Bílý čuráček v červené kundičce.

Vyluštění:.....

Daniela Fišerová

Janet Frameová: Cesta na Pust-rov

(1. část trojdílné autobiografie novozélandské autorky – nar. 1924 – podle ní natočila režisérka Jane Campionová film Anděl u mého stolu, u nás též asi před 10 lety promítaný ve filmových klubech.)

Když mi bylo asi deset, našla jsem si kamarádku, říkali jí Mátá, správně se ale jmenovala Marjorie. Byla dost ošklivá, měla řídké zplhlé vlasy, pusu věčně dokořán a spoustu šrámů po celém těle od toho, jak ji táta mydlil klínovým řemenem. Všechno, co říkala a dělala, pro mě bylo nové: jak mluvila a jaká slova používala, i různé její nápady, hry a zkazky, které jsem já nepovažovala za výmysly, ale za pravdivé historky ze života. Mátá mě učila, že s pomocí šťávy z kosmatce se můžeme zbavit bradavic, kyselé listy štovíku se dají jíst, z květů barvínku člověk může sít med a pochutnávat si na sladkých moučnatých kuličkách hlohu. Vysvětlila mi, že když jdeme do školy a do cesty se nám postaví sloup pouliční lampy, zamrzne nám pusa a nesmíme promluvit, dokud ho každá ze své strany neobjedeme a nezaháčkujeme si malíčky, což je nutné i tehdy, když obě zároveň řekneme stejné slovo. Naše nové rituály byly nádherné.

Mátá mě naučila paběrkovat kytky. Tvrdila, že každou, která čouhá ze zahrady do cesty, můžeme utrhnout, protože nám právem patří a nedopouštíme se krádeže. Každý den jsme nosily do školy i domů náruče květin, jejichž jména Mátá znala a učila je i mne. Ve škole jsme objevovaly názvy trav a různých divoce rostoucích bylin – ta jména nás okouzlovala: kokoška pastušů, tobolka, bršlice kozí

noha, krabilice mámivá nebo starček přímětník, obalený černými a bílými housenkami (nám se ovšem víc líbily ty chlupaté, co se pak změnilly v babočky admirály). . .

Po vyučování jsme chodily k Mátě domů a v prádelně jsme si tam hrály na školu: vyrovnaly jsme do dvojstupů prázdné pivní láhve a komandovaly je: „Nádech, výdech! Upažit, vzpažit, ruce na prsa a poklus na místě!“ Učily jsme je taky kreslit a pojmenovávat druhy mraků: cirrus, nimbus, stratus, kumulus. „Cirrus, nimbus, stratus, kumulus,“ zpívaly jsme jim. Opakovaly jsme jim i jména hor v pohořích: Rimutaka, Tararua, Ruahine, Kaimanawa. . . A přísně jsme je káraly: „Dávejte pozor! A pojďte k tabuli!“ Láhve od piva stály v pozoru obrácené k severozápadu, v paprscích zapadajícího slunce, které se sem prodíralo maličkým špinavým okýnkem. Když jsme občas nějakou rozbily, dívaly jsme se přes její střepy na zlatý svět.

Připadalo mi, že Mátá všechno zná. Uměla nazývat věci jmény a věděla, že mohou sloužit úplně jinak než jako předměty běžné denní potřeby.

Mátá měla dva bratry, Boba a Teda, a starší sestru Florii, která se měla brzy vdávat. Čím víc se svatba blížila, tím častěji jsme vedly dlouhé hovory o tom, co se změní, když se člověk vdá, a rodiče nám na podobné otázky neuměli dát uspokojivou odpověď.

„Co dělají ženich s nevěstou po svatbě, mami?“

„My s tatínkem jsme museli přeskochit koště.“

„A jak se jim narodí děti?“

„Přinese je čáp.“

Takové odpovědi jsou stejně nejspíše jako ty vtipy, kterými vás každý odbude, když se ho zeptáte, co dělají novomanželé po svatbě: „Budují si hnízdečko.“

Mátá mi to naštěstí uměla vysvětlit přesně: „Mrdají.“

„Mr. . . ?“

„Rozdávají si to spolu. Mužskej si lehne na ženskou a strčí do ní pindoura.“

Podrobně mi vyložila, co to znamená, a že muž si musí navléknout gumu, když nechce udělat ženě dítě, že čudlince se taky říká „kunda“, a když je chlap „hotovej“, strčíkne do ní. A když ženská otěhotní, ale nechce mít dítě, musí pít hodně ginu, aby se ho zbavila. Mátá mi zarecitovala básničku:

Hyjé, prr, čehý, hot,
jeden chlap přelez plot.
Jak o zem bouchnul,
tak ženskou zbouchnul.
Hyjé, prr, čehý, hot.

Florie se zakrátko vdala, na svatební hostině se klapalo plechovkami, pilo se šumivé víno a jedly dorty, a o pár dní později jsme se s Mátou, jejím bratrem Tedem a mou starší sestrou Myrtle vypravili na mýtinu, kde si to Ted s Myrtle zkusili „spolu rozdat“ v jehličí mezi větvemi pokácených borovic. My s Mátou jsme s velkým zaujetím sledovaly, jak se Ted zmítá na ležící Myrtle.

Byl to pro mě zajímavý a nový zážitek, a tak jsem se jako vždy nemohla dočkat, abych o všem, co se mi během dne přihodilo, vyprávěla svým blízkým. Když jsme doma po večeri pili čaj, prohodila jsem mezi řečí: „Ted s Myrtle si to odpoledne v lese spolu rozdali.“

„Co si rozdali?“ zpozorněl tatínek.

„Mrdali, to je snad jasné,“ prohlásila jsem, aniž bych tušila, že říkám něco zapovězeného: chtěla jsem se s nimi jen podělit o své zážitky.

Všichni strnuli hrůzou. Tatínek praštil pěstí do stolu, až konvíčka s čajem poskočila (a my taky).

„Ó ne,“ řekla Umbridgeová a usmála se tak široce, že to vypadalo, jako by spolkla obzvlášť štavnatou mouchu. „Ó ne ne ne. Toto je tvůj trest za šíření zlých a ošklivých výmyslů, kterými jste chtěli upoutat pozornost, Pottere, a tresty se nemohou měnit tak, aby se přizpůsobovaly požadavkům viníka. Kdepak, přijdete zítra v pět hodin, další den také a v pátek také a budete po škole, jak vám bylo řečeno. Domnívám se, že je dobře, že kvůli trestu zmeškáte něco, co byste rád udělal. Napomůže to lekci, kterou vám chci udělat.“

Harry cítil, jak se mu do hlavy hrne krev, a v uších slyšel dunivý zvuk. Tak „zlé a ošklivé výmysly na upoutání pozornosti,“ ano?

Dívala se na něj s hlavou lehce nakloněnou na stranu, stále se široce usmívajíc, jako kdyby přesně věděla, na co myslí, a čekala, jestli zase začne křičet. Se vši energií napřenu na sebeovládání se Harry otočil, odložil si tašku ke stolků a posadil se.

„No vidíte,“ zasladila Umbridgeová, „už se umíme lépe ovládat, že? A teď pro mě něco napíšete, Pottere. Ne, ne vaším brkem,“ zarazila ho, když se Harry sklonil k tašce. „Použijete můj speciální brk. Tu máte.“

Podala mu dlouhé, tenké černé péro s velmi ostrým hrotem.

„Chci, abyste napsal nesmím říkat lži,“ řekla měkce.

„Kolikrát?“ zeptal se Harry celkem obstojně zdvořilým hlasem.

„Ó, tak dlouho, dokud se vám to nevstřebá,“ řekla sladce Umbridgeová. „Začněte.“

Posadila se ke svému stolu a položila si před sebe hromádku pergamenů, které vypadaly jako práce, čekající na opravení. Harry uchopil pero a pak si něco uvědomil.

„Nedala jste mi inkoust,“ řekl.

„Nepotřebuješ inkoust,“ řekla profesorka Umbridgeová a v jejím hlase byl náznak smíchu.

Harry se dotkl špičkou brku papíru a psal: nesmím říkat lži.

A zalapal po dechu bolestí. Slova se objevila na pergameni vyvedená v zářivě červeném inkoustu. Zároveň se objevila i na hřbetu Harryho pravé ruky, jako by je tam někdo vyřezal skalpelem – ale jak se na ně díval, kůže se zase zahojila, jen zůstala trochu červenější.

Harry se podíval na profesorku Umbridgeovou. Ta se na něj také dívala, žabí ústa roztažená do úsměvu.

„Ano?“

„Nic,“ odpověděl tiše Harry.

Pranýř překladů

Barclay Příběh pop-music včera večer na ČT. Co asi chtěl říct onen protagonista, když tvrdil: „Nesnáším politickou bezúhonnost.“ (? :-)

Thomas Včera Simpsonovi – „Dude, wheres my virginity“, přeloženo jako „Hele vole, kde mám blánu“ – aneb když se český překladatel snaží, dokáže být vtipnější než originál :))

Sharky (o filmu *Mumie*) Šoupli tam špatný titulky, byl to dabing z kazet od studia Budíkov v režii našeho milovaného Bohdana Tůmy. Imho celkem dobrý až na pár debilit v překladu – „And then there was a light“ citát z bible přeložen jako „a pak tam bylo světlo.“ **Serendipity** „Na svatýho nikdy.“ – říká jedna postava v Goldovi za všechny peníze (myšleno knihu), překlad Michael Žantovský.

Rankir Tak o tohle se podělit musím – koupil jsem si (abych si zkompletoval sbírčičku, protože ten film je fakt děs) DVD Batman & Robin a málem jsem chcipl u českých titulků . . . Batgirl = Batděva, Batcave = Batsklep (!!!) a podobně. Pominu-li fakt, že je to absolutně strašně přeložený, tomuhle se snad už ani nedá smát . . .

Tak jedny oči druhé doprovází:
mé jako malíř kreslí tvoje tělo
a tvé jsou okny, jimiž do mne vcháží
slunce, aby tvůj obraz uvidělo.
Oči však neví, co se uvnitř tají –
kreslí, co vidí, – srdce nepoznají.

53

Kdo tvoje tělo vytvořil a z čeho,
že stíny všech se staly stínem tvým?
Proč v každém vidím tebe jediného,
když jeden každý má mít jeden stín?
Řekni, jak zářil krásou Adonis,
a zčásti poznáš, pro co tě svět cení;
až budeš někdy o Heleně čist,
sám sebe spatříš v řeckém provedení.
Chceš vidět svou tvář? Jaro je tvým stínem
a tvými dary roste sklizeň léta,
svůj odraz najdeš stále v něčem jiném,
byls odlit do všech krásných tvarů světa.
Tvým jménem byla každá krása křtěna –
tvé věrné srdce žádá z nich však nemá.

přeložil Stanislav Rubáš

Harry Potter a Fénixův řád

ukázka z překladu, jehož autor není redakci znám

Znal ten kabinet, když v něm přebývali tři další učitelé.

Za časů Zlatoslava Lockharta tu visela spousta jeho vlastních portrétů. Když tu vládl profesor Lupin, mohli jste si být jistí, že tu potkáte nějakou podivnou stvůru v kleci nebo v teráriu. Podvodník, který se vydával za Moodyho, tu měl různé nástroje a artefakty na detekování skrytých a zlých věcí.

Ale teď to tu Harry nepoznával. Na všech rovných plochách ležely krajkové dečky a ubrusy. Bylo tu několik váz se sušenými květinami, každá opět postavená na dečce a na jedné stěně visela sbírka zdobených talířů, potištěných obrázky kotátek s barevnými mašlemi kolem krku. Byly tak odpuzující, že na ně Harry musel zírat, dokud ho profesorka Umbridgeová neoslovila.

„Dobrý večer, pane Pottere.“

Harry se lekl a rozhlédl se. Původně si jí nevšiml, protože na sobě měla soupravu se vzorem bledých květů, která splývala se stejně vzorovaným ubrusem na stole za ní.

„Dobrý večer, profesorko Umbridgeová,“ pozdravil škrobeně Harry.

„Posadte se,“ řekla a ukázala na malý stolek obalený krajkou, vedle něhož stála židle s rovným opěradlem. Na stolku na něj čekal prázdný kus pergamenu.

„Hm,“ řekl Harry a nehýbal se, „profesorko Umbridgeová. Hm – než začneme, chtěl bych – chtěl bych vás požádat o... O laskavost.“

Vypouklé oči se zúžily.

„Ano?“

„Totiž... Jsem v nebelvírském famfrpálovém týmu. A původně jsem měl být v pátek v pět hodin na zkoušce pro nového brankáře a říkal jsem si – jestli bych mohl vynechat trest a – nahradit ho jindy...“

Ještě než větu dokončil, věděl, že to nemělo cenu.

„Zakazuju ti mluvit s Mátou, Tedem a s kýmkoli z té rodiny!“ zahřímal. „A ty,“ obrátil se k Myrtle, „marš do ložnice. Kde mám řemen?“

Maminka, která nás nikdy neuhodila, a když tatínek začal shánět řemen, vždycky nás chránila, zalomila rukama: „Nebij ji, proboha tě prosím!“

Ale s tatínkem nebyla řeč. Seřezal Myrtle řemenem, a já, která to celé částečně způsobil, jsem zděšeně utekla s ostatními sourozenci do altánu. Vůbec jsem nechápala, proč se maminka s tatínkem nadjednou tak zlobí, když jsem jim řekla tak prostou a obyčejnou věc. Předpokládala jsem, že je to důvod k oslavě, že jim udělám radost.

Zatímco Myrtle kvílela a nařikala v ložnici, tatínek nechal poslat pro doktora. Myrtle bylo teprve dvanáct, ale byla už vyspělá. Tatínkovo běsnění neznalo mezí. Doktor ho musel okřiknout: „Vy jste ji úplně pojančil! Je celá vyplašená!“

Ten večer nám obrátil celý život naruby. Když jsem ráno potkala Mátu, oznámila jsem jí: „Už si s tebou nesmím hrát a mám zakázáno s tebou kamarádit.“

„Já taky,“ odpověděla mi stejně vážným tónem. Ukázalo se, že ani ji vůbec nenapadlo o té záležitosti doma pomlčet.

Hněv rodičů byl tak velký a náš strach z porušení zákazu tak silný, že jsem s Mátou nepromluvila několik let. Když jsme se potkaly cestou do školy, zavadily jsme o sebe pohledem, sklopily hlavy, a buď jedna, nebo druhá přešla na druhou stranu ulice. Věděly jsme, že poslušnost bolí míň než neposlušnost, a prostě jsme se smířily s tím, že se už nesmíme stýkat. Tak skončilo naše přátelství.

přeložila Jana Mertinová

Překladatelský pingpong

Když je jazyk v mnoha ústech zároveň, může změnit barvu, velikost i smysl. Jak dopadne báseň Daniely Fischerové, když se jí zmocní sprátnelené překladatelské jazyky, můžete posoudit v následujícím překladatelském štafetovém experimentu.

Moje slovo touží poznat
sladkost tvého jazyka
Slovo bylo učiněno tělem
Tělo zavírá se nad překladatelem
Každé slovo do živého masa
Živým masem proniká

Daniela Fischerová

Жаждаю познать я словом,
Сладостен ли твой язык.
Плоть людскую слово обретает,
Переводчика в ту плоть оно впитает.
Кровь и плоть свою любое слово
В кровь и плоть других вонзит.

do ruštiny přeložil Milan Dvořák

Okusit slovem v čase ticha
chuť – sladkou? – tvého jazyka.
Slovo je na počátku, kdy svět vzniká. . .
Dokáže převozníka-tlumočníka

vsát jak vír. . . Tělem, krví svou
jak dýka
do těla, krve druhých proniká.

z ruštiny přeložila Jana Štroblová

In time of silence through the word
tasting the (sweet?) taste of your tongue.
The word, the first thing in the world. . .
The vortex into which a monk –
Translators blood and bodys sunk
Like dagger – into others – stung.

do angličtiny přeložil Jiří Josek

V čase mlčení, slovem
okoušeje sladkou chuť tvého jazyka –
Slovo – první věc na světě. . .
Propast, do které mnich-překladatel
vnořil své tělo i krev
jako meč – aby zasáhl ty druhé.

z angličtiny přeložila Hana Žantovská

1.
In der Zeit des Schweigens den süßen Geschmack
deiner Sprache im Wort auskostend –
Wort - das Allererste auf der Welt. . .
Abgrund, in den der Übersetzer-Mönch
hat Leib und Blut versenkt als Schwert –
das in seine Macht soll bringen auch die anderen.

2.
Wenn Schweigen waltet, den süßen Geschmack
deiner Sprache im Wort auskostend –
Wort – das Allererste auf der Welt. . .
Abgrund, in dem des Übersetzer-Mönchs
eigner Leib und eignes Blut als Schwert
sind eingesenkt – um zu ergreifen auch die anderen.

do němčiny přeložil Vratislav Jiljí Slezák

Po čas mlčení si v slovu
sladkost tvé řeči vychutnat.
Slovo, ten světa počátek. . .
Propast, kam překladatel-mnich
se tělem, krví zanoří jak meč –
aby stržení mohli být i ostatní.

z němčiny přeložila Lenka Chytilová

Durante il tempo del silenzio gustare nel verbo
la dolcezza del tuo parlare.
Il verbo, che in principio fu?
Un abisso, in cui il traduttore-monaco
con il corpo, il sangue, si immerge come una spada –
perché anche gli altri possano essere rapiti.

do italštiny přeložil Claudio Poeta

V okamžiku ticha vychutnat v slovu
sladkost tvé mluvy.
Slovo, jež bylo na počátku?
Propast, do níž se překladatel mnich
noří svým tělem i krví tak jako meč –
aby i ostatní mohli být unešeni.

z italštiny přeložila Marina Feltlová

Matka: (*vstoupí, čilá a veselá*) A je to. . . ta věc je udělána (*náhle si všimne, že tu chodí sem a tam její syn bez hlavy.*) Ah! Tak tady jseš! No dobře, ty jsi pěkný. (*hovoříc, pokládá na stůl jídelní talíře*) To je skutečně nápad přivést se do takového stavu. A takhle se udýchat. . . Jděte mi! (*vezme ho vřele za paži*) Ke stolu a vezmi si polévku. . . (*k druhému synovi*) A ty také. (*vřele a chápavě*) A potom, doufám, se nepůjdete zase hádat! Honem, podejte si ruce a udělejte mír!

Syn: Ale, matko!

Matka: Slyšel jsi mne?

Syn: (*poslušně*) Ano, matko. (*Vezme mírně ruku svého bezhlavého bratra a potřeše*) . . . Nechtěl jsem. Jednal jsem v okamžiku zlosti.

Matka: Dobrá hodino! (*Pohlíží na svoje děti s nekonečnou něhou.*) A teď polévku, ať nevychladne.

Syn: (*začnuv jíst svou polévku, náhle přestane, ztratí chuť*) Ale matko. . . (*naznačuje bezhlavost svého bratra*) . . . on nemůže, nemůže ji jíst. . . (*vzlykne*) svou polévku!

Matka: (*vybuchnouc*) No, tohle nám chybělo! (*potom s dobrým úsměvem*) Jdi najít trychtýř.

Syn: Trychtýř, matko?

Matka: Jistěže, blbe. . . (*udělá gesto, jako že obrací talíř polévky do místa hlavy svého syna bez hlavy*) Myslet hlavou není přece žádný zázrak.³ (*zavrtí hlavu bolestně*) Skutečně, člověk aby měl trpělivosti . . . po pravdě byly okamžiky (*potřásá hlavou stále bolestněji*), že jsem se tázala, co jsem dobrému Bohu udělala, že musím mít takové děti. . .

opona

přeložil Martin Šafránek

William Shakespeare: Sonety

20

Příroda ti tvář ženy malovala –
jsi tedy dívka, mladíku mých básní,
je v tobě duše ženy, avšak stálá,
bez hravých proměn, jež jsou ženám vlastní.
Záře tvých očí, prudší, méně lstivá
než u žen, na čem spočíne, to zlatí.
Muž s dary, jemuž z darů neubývá,
pro něž muž pohled, žena rozum ztratí.
Nejdříve jsi byl stvořen jako žena,
pak příroda se ale zadívala
a dala ti, tvou krásou poblázněná,
věc – pro mě zbytečnou – jíž mi tě vzala.
Máš to, čím u žen touhy dosáhneš:
mně s láskou žehnej, s nimi v lásce hřeš.

24

Na desku srdce očima jsem kreslil –
jak v rámu se tvá krása ve mně skrývá.
Oči tvůj obraz do hrudi mi vnesly
a z hloubky do něj vnikla perspektiva.
Hleď na svůj portrét, když tvůj zájem vzbudí,
skrz autora, v němž jeho kresba skončí –
zavěsil si ji v dílně vlastní hrudi,
kam nahlédneš jen okny vlastních očí.

³ pozn. překl. – originál tu říká – „Hledme, nicméně žádný zázrak.“ Svou repliku pokládám za vtipnější.

Matka: Já nevím, ale pochybuji. . . (s *dobrým úsměvem*) Zase jsi udělal nějakou hloupost!

Syn: Běda!

Matka: A proč ta horečka a ten pohled úzkostný a co je to, co schováváš pod paží?

Syn: To je hlava mého bratra, matko.

Matka: (*překvapena*) Hlava tvého bratra?

Syn: Zabil jsem ho, matko!

Matka: A bylo to opravdu nutné?¹

Syn: (*udělav gesto žalostné svými pažemi*) Byl více inteligentní než já!

Matka: Promiň, můj synu, udělala jsem tě, jak jsem mohla. . . udělala jsem tě z toho lepšího. . . Ale co chceš, tvůj otec, běda, nebyl moc chytrý, ten tedy ne! (s *novým dobrým úsměvem*) Pojď, dej mi tu hlavu, půjdu ji schovat. . . (*smějíc se*) Sousedé by byli jen zbytečně zvědaví. S jejich zlomyslností by byli schopni naznačovat. . . hromadu věcí. (*Zkoumá hlavu.*)

Syn: (*úzkostně*) Nedívej se na ni tak, matko!

Matka: (*přísně, ale vesele*) To by tak ještě scházelo, abych se nepodívala na hlavu svého nejstaršího naposled. . . (*potom něžně*) Samozřejmě, tobě pořád nadřžuju, ale stejně – nic nepřehánějme, „každý máme svoje!“ (*Znovu zkoumá hlavu.*) . . . A koukněte na lotříka! Nejen že zabije svého bratra, ale ani si nedá tu práci, aby mu zatlčil oči. (*Udělá to.*) Ach, ty děti, pořád jedno a to samé. Kdybych tu já nebyla. . . (*oddechne si*) Myslím, že ve sklepe, za tím největším kamenem. . .

Syn: (*se strachem*) Ve sklepe, matko, opravdu se nebojíš že . . . opravdu . . .

Matka: (*nenuceně*) Žádné obavy: je to tam, kam už jsem dala hlavu tvého otce, když jsem ho zabila. Už je to dvacet pět let.

Syn: !!!

Matka: Eh, ano. Byla jsem mladá, zamilovaná, byla jsem potřebná; milovala jsem smích, tanec. . . (*zasměje se*) Ah! Mládí, rozpustilosti a různé řečičky! . . . (*odchází*) Hned se vrátím. Nezapomeň dát přibory.

Syn: Dobře, matko.

Matka: (*obráti svůj krok ve dveřích*) A tělo? Synu, copak jsi udělal s tělem?

Syn: (*po lehkém zaváhání*) To tělo? Ještě běhá. . .

Matka: Ah, mládí! Všichni jsou stejní. . . jen se prohánět venku, dovádět jako vítr.

Odejde. Syn osamí a začne prostírat na stůl. Náhle se ozve zaklepání.

Syn: ???

Klepe se znovu.

Syn: (*úzkostně*) Kdo je tam? (*žádná odpověď, ale znovu údery klepání*) Kdo je tam? (*rány se zdvojí, ale žádná odpověď se nedá slyšet*) . . . Kdosi klepe, táži se a nikdo mi neodpovídá. . . Ale síla nepřemožitelná mne pudí zvednout závoru. . .

Postoupí, zvedne závoru a couvne, zděšen.

Vstoupí tělo. Je to bezhlavé tělo mladého muže, který hodně běžel a je celý zadýchaný. Syn, aniž by co řekl, ale velmi otráven, pozoruje tělo svého bratra, který jde dál a dál do místnosti, viditelně velmi vyveden z míry.²

Syn: Posad se. . . (*přísune židli, kterou ten druhý evidentně nevidí*) Evidentně. . . (*hluboce vzdechne*)

¹ pozn.překl. – znění originálu „pěkně nutné“ by v češtině byla pěkná blbost.

² pozn. překl. – není zcela jasno, jestli je vyveden z míry Syn anebo Bratr. Navrhuju vyvést oba.

v čínštině – v českém fonetickém přepisu

caj cte tuan-can tí-fing-čung
pin-wej ni chua-jú-li tchian-žun-te šeng-jin.
če šna cuj-čchu kaj-júan č-cma?
šen-che-čung-te ji-če, tí wej siu-tao-seng
ču-li jú čchi-čung-te šen-čchú, sűe-se-čung jou-žu čchu-li-te tian,
er wej-te tíu šžang chou-laj-če čchao-jűe. . .

do čínštiny přeložila Frederika Smetanová

Tvá slova plynou tiše jak řeka,
co krásná je a též mne leká
tak jako proud, jenž mezi břehy
vytváří propast, která nás dělí.
Snad překlenu ji jinou řečí
Mne zraňuje to, však též léčí
V cele své řeči jak mnich teď svádím
bitvu o význam, ostrost, mládí
A snad pomůžu – i nám i jiným
překonat propast, dojít k cíli. . .

z čínštiny volně přeložili Zdeněk Hrdlička a Matěj Hušek

V tichu krátkosti slov
Chutnám lahodný zvuk tvých promluv.
To, že má být to slovo nového věku?
Překládající v hloubi rokle jak mnich
mezi se tyčící ta postava,
v barvě krve jest jak trčící meč,
by tak umožnil následujícím překonávat. . .

z čínštiny doslovně přeložil Zdeněk Hrdlička

Annette Kast-Riedlinger

Reakce

Žaludek se mi sevře
když
jedu kolem tvého domu

Hlas mi selhává
když
tě zahlédnu zezadu

Oči mi planou
když
čtu staré dopisy

Kolena se mi třesou
když
mi jdeš vstříc

A ty potom řekneš
to všechno si
namlouvám

Já se ale ptám sebe
kdo mi tě konečně
vymluví

Napětí

Když mě
napětí téměř
škrťí
když se mi
žaludek
křečovitě svírá
a když mi
srdce
dělá kotrmelce
– ach
tak jsi tady

z němčiny přeložila Draga Zlatníková

Rose Ausländerová

Lidé

Stále jsou to
lidé

Víš to

Jejich srdce
je malá hvězda
která ozařuje
Zemi

Tvoření krále

Vyletěl ze mě pták.
Vyběhla myš.
Utekl buk s kořeny plnými hadů.
Lvice vynesla v zubech mládě.
Vylezli mravenci, vyletěly vosy a včely,
chromý kůň, kterému jsem byl nemocnicí,
raněný jelen, slepý ježek.
Vylezli lidé, prchli dravci,
ve mně jim zešedly vlasy i srst.
Nakonec vyšla uklízečka s koštětem,
dala si ruce v bok a rozhlédla se,
vrátila se dovnitř a mými dveřmi
vyletěla za chromým koněm dřevěná berla.

Potom do mě vešli dozorcí, nakoukli do každého kouta – všechno je
čisté,

kývli hlavou na uklízečku
(potají ji štípali do boků a do tváří),
je připraven stát se opravdovým králem, řekli.
Všechna okna, všechny dveře na mně zavřeli
a s klíčem v kapse nasedli do aut,
přidali plyn a v oblacích odjeli.

V noci se vrátila raněná lvice
s mrtvým mládětem.

I zdecimovaný národ mravenců se doplzlil.
Místo stinného buku se vrátil jeho kmen.
Okolo hlavy mi obléta vají vosy a včely,
myši, které přežily, běhají mi okolo noh
– dveře nikde, už nikdo
nenajde ve mně jídlo a byt.

z němčiny přeložila Draga Zlatníková

Kobajaši Issa

Skrz zuby
co mi zbývají
fičí podzimní vítr

Z nosu
velkého Buddhy
vylétla vlaštovka

Až budu čůrat
předvedu vám vodopád
žáby!

Jako by se jí z úst
sypala haiku
Kukačka

Koňský pšouk
odfoukl světlušku
jak smítko

Zamilovaný kocour
má hlas
jak chrámový zvon

Směj se
když se otřesu při čůrání
cvrčku!

Zablýsklo se
Jediný nevinný obličej
tu má štěňátko

Jaká ostuda!
Kol ožralovy rudé tváře
světlušky

Když zmlknou
lidské hlasy
sakury si oddechnou

přeložil Antonín Líman

Jacques Prévert: V rodině

*Matka je sama v domě. Syn vejde. Je mladý, bledý, horečnatý, divoký.
Vrhne se proti zdi.*

Syn: Zavři dveře, matko! Rychle! Prosím tě o to!

Matka pokyvujíc hlavou, zavře dveře s hlubokým povzdechem.

Matka: (zastrkujíc závoru a ve stejnou chvíli vyrážejíc vzdech jako její dítě.) Závora. . . tak! (zkoumajíc svého syna) Podívejte se na to, vtrhne sem jako vítr a křičí a třese se ve všech údech.

Syn: Ach! Matko, kdybys věděla. . .